

MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMI ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNİN İNCELENMESİ

Investigation of Social Problem Solving Skills of Undergraduate Students in Vocational Music Training

DOI NO: 10.5578/amrj.32184

Canan ÇEŞİT¹

Özet

Araştırmada mesleki müzik eğitimi alan lisans öğrencilerinin sosyal problem çözme becerilerini incelemek amaçlanmıştır. Tarama modeli kullanılan araştırmanın çalışma grubunu 162 Müzik Öğretmenliği Programı öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen "Kişisel Bilgi Formu" ile D'Zurilla ve ark. tarafından geliştirilen Sosyal Problem Çözme Envanteri-Kısa Formu (Social Problem Solving Inventor-Short Form) kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; öğrencilerin probleme olumlu yönelimlerinin olumsuz yönelimlerine göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Rasyonel Problem Çözme düzeylerinin Dikkatsiz ve Kaçınan Tarz'a göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf düzeyi değişkenine göre Kaçınan Tarz alt ölçeğinde üçüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerin puan ortalamalarının ikinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin puan ortalamalarından daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Mezun olunan lise türüne göre ise Genel Lise mezunu öğrencilerin probleme karşı olumsuz yönelimlerinin, Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi mezunu öğrencilerin probleme karşı olumsuz yönelimlerinden daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Müzik Eğitimi, Mesleki müzik eğitimi, Problem Çözme Becerisi, Sosyal Problem Çözme Becerisi.

Abstract

The objective of the present study is to investigate social problem solving skills of undergraduate students in vocational music training. Scanning model was used in the study and 162 music education program students were included in the study group. Data collection tools utilized in the study were the "Personal Information Form" developed by the author and Social Problem Solving Inventory – Short Form developed by D'Zurilla et al. Study findings

---

¹ Arş. Grv., Adıyaman Üniversitesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı.

demonstrated that positive orientation of the students were higher than their negative orientation on the problem. Furthermore, it was found that their “rational problem solving” levels were higher than “inattentive and avoidant type.” It was also found that scores of the junior students were lower than sophomores in “avoidant type” subscale based on the grade level variable. And based on the type of high school graduated, it was determined that negative orientation of general high school graduate students were lower than that of the students who graduated from fine arts and sports high schools.

Key Words: *Music Education, Vocational Music Education, Problem Solving Skills, Social Problem Solving Skills.*

GİRİŞ

Problem çözme becerisi bilişsel süreçlerin yanı sıra farklı boyutları olduğu düşünülen, duyuşsal, davranışsal, kişilik özellikleriyle ilgili olarak çalışılan bir konudur. Bu sebeple bu becerinin, bireysel gelişim üzerinde fikir sağladığı söylenebilir. Problem çözme becerisi, bireyin amaçlarına ulaşmasını sağlayan en önemli özelliklerinden biri olarak gösterilebilir.

“Problem çözme, halihazırda ulaşılmaz durumda olan bir hedefe ulaşmamıza yarayacak olan bir kural, plan ya da stratejinin aranmasını gerektirir”. (Plotnik, 2009: 308) Sorun çözme “iyi düşünmek” olarak ifade edilmektedir. (Binbaşıoğlu, 1983: 116) Karakelle (2012: 240)’ye göre, son yıllarda iş veya ev gibi gündelik ortamlarda çözülen problemler üzerinde çalışılmasının, özgün insan problem çözme sürecini daha iyi temsil edeceğine ilişkin görüşler bulunmaktadır. D’Zurilla ve Nezu (1990)’ya göre sosyal problem çözme, bireyin günlük hayatta karşılaştığı sorunlarla başa çıkmaya çalışırken duygusal, bilişsel ve davranışsal süreçleri etkili olarak kullanarak problemini çözmektedir. (Akt: Sargın, 2008: 29) Sosyal ifadesi sadece bir bireyin gerçek hayata adapte olmasını etkileyen problem çözme ile ilgilenildiğinin altını çizmek için kullanılmıştır. (Arslan, 2009: 2)

Problem çözenin hedeflere ulaşma açısından ihtiyaç duyulan bir beceri olması, eğitim programları ile öğrencilere kazandırılmasına ve geliştirilmesine yönelik çalışmaların yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu becerinin kazandırılması ve geliştirilmesi yolu ile öğrencilerin gelişimlerini olumlu yönde etkilemek mümkün hale gelmektedir. Öğrencilerde problem çözme becerisini geliştirmek amacıyla problem çözme sürecinin nasıl oluştuğu dikkate alınarak

değerlendirme yapılabilir. Problem çözme sürecinin tam olarak nasıl oluştuğunun açıklanamadığını belirten araştırmacılar (Basmacı, 1998: 4) bulunmasına rağmen bilişsel, duyuşsal, davranışsal özelliklerle ilişkilendirildiği gözlenmektedir. Bu durum dikkate alındığında, gelişim üzerinde etkileri olabilecek her türlü etkinliğin problem çözme becerisinin kazandırılmasında ve geliştirilmesinde etkileri olabileceği söylenebilir.

Sanat eğitimi dallarından biri olan müzik eğitimi ve etkinlikleri yoluyla öğrencilerin problem çözme becerilerinin gelişmesi sağlanabilir. Zamanını enstrüman öğrenmek üzere harcayan çocukların, kendilerini iyi hissetmeleri üzerinde olumlu etkileri olduğunu gözleyen çalışmalar bulunmaktadır. (Rose, Heaton ve Bartoli, 2015) Akademik sınavlarda öğrencilerde stres azaltmak üzerinde müzik eğitiminin etkisini inceleyen bir çalışmada (Laohawattanakun ve ark., 2011) olumlu yönde etkiler gözlenmiştir. Birçok bilişsel alanda öğrenme ve performans üzerinde etkileri olan beynin yürütücü işlevlerle ilgili bölümü üzerinde müzik eğitiminin etkileri olduğu gözlenmiştir. (Trainor ve ark., 2009)

Çuhadar (2006: 495-496), diğer zekâ alanlarındaki başarıları da olumlu olarak etkilediği saptanan müzik alanının, bu alanı kendine meslek veya uğraşı alanı seçmiş kişilere, kendilerini geliştirebilecekleri sonsuz anlatım olanakları ile ifade edebilecekleri zihinsel ve sanatsal bir ortam hazırlamakta olduğunu belirtmektedir. Müzik eğitiminin etkilerinin uygulanan eğitim programının türüne göre değişiklik gösterebileceği düşünülmektedir. Müzik eğitimi; genel müzik eğitimi, özengen müzik eğitimi ve mesleki müzik eğitimi olarak üç ana türe ayrılmaktadır. (Uçan, 1997:30-33) Müzik bölümlerinde okuyan öğrenciler mesleki müzik eğitimi almaktadırlar. Mesleki müzik eğitimi alan öğrencilerin yoğun bir müzik eğitimi aldığı söylenebilir. İçerik ve süre bakımından yoğun bir müzik eğitimi almakta olan müzik bölümü öğrencilerinde müzik eğitiminin etkileri üzerine inceleme yapılabilir.

Problem Durumu

Ülkemizde problem çözme becerisi ile farklı bireysel özellikler üzerine yapılan çalışmalarda; üniversite döneminde kişiler arası problem çözmenin sürekli öfke ve öfkeyi ifade etme biçimlerini anlamlı düzeyde açıkladığı (Arslan, 2010), olumsuz benlik algısı, kendini suçlama, çaresizlik, umutsuzluk ve yaşamı tehlikeli görmeye dayalı bilişsel çarpıtmalar artış gösterdikçe öğrencilerin problemleri çözme

konusundaki kendilerine olan güven düzeylerinin de düşüş gösterdiği (Ağır, 2007), yaratıcılık seviyeleri ile problem çözme becerileri arasında orta derecede pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki saptandığı (Zeytun, 2010), eleştirel düşünme becerileri arttıkça problem çözme becerilerinin de arttığı (Kantek, Öztürk ve Gezer, 2010), kişilerin duygusal zeka düzeyi arttıkça problem çözme becerilerinde de artış gözlemlendiği (Tetik ve Açıkgöz, 2013), problem çözme ve öz-yeterlik inanç arasında yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu (Altunçekiç, Yaman ve Koray, 2005) gözlemlenmiştir. Bu çalışmalar göz önüne alınarak, benzer konularda müzik eğitimi alan öğrenciler üzerine yapılan çalışmalar incelenmiştir.

Mesleki müzik eğitimi alan öğrencilerin oldukça yüksek bir benlik saygısı düzeyine sahip olduklarını (Özmenteş, 2014), müzik öğretmeni adaylarının katılımcı ve sosyal olduklarını (Çevik ve Perkmen, 2010), sanat eğitimi alan ergenlerin almayan ergenlere göre özellikle müzik bölümünde olanların yaratıcı düşünme puanlarının yüksek olduğunu (Aral, 1999) saptayan çalışmalar ile müzik algısını bilişsel psikolojinin bir konusu olarak (Aslan, 2007), müziğin zihinsel algıya açık bir bilim dalı olarak değerlendirildiğini ve kişisel, bilişsel, davranışsal özellikleri geliştiren ortak bir beceri alanı olarak görüldüğünü (Köksoy, 2009: 48) belirten çalışmalar gözlemlenmiştir.

Problem çözme ile ilişkilendirilen bazı beceriler üzerinde müzik eğitiminin etkilerinin gözlenmesi, müzik eğitiminin bireylerin problem çözme becerilerini etkileyebileceği düşüncesini ortaya çıkarmaktadır. Bu düşünce ile araştırmada, mesleki müzik eğitimi alanların sosyal problem çözme becerisi üzerinde etki durumunu incelemek gerekli görülmüştür. Araştırmaya lisans dönemi öğrencileri dahil edilmiştir. Üniversite dönemi, öğrencilerin gelişimleri açısından düşünce yapılarının değişmeye başladığı, ergenlik döneminin ardından yeni bir çevreye uyum sağlama gibi tecrübeler edindikleri bir dönemdir. Bu sebeple bu dönemdeki öğrencilerin sosyal problem çözme konusundaki başarılarının, dengeli ve uyumlu bir yaşam sürdürebilmeleri açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Araştırmada mesleki müzik eğitimi alan lisans öğrencilerinin sosyal problem çözme becerilerini incelemek amacıyla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1) Mesleki müzik eğitimi alan lisans öğrencilerinin sosyal problem çözme becerileri düzeyi nedir?
- 2) Sınıf değişkeni açısından öğrencilerin sosyal problem çözme becerileri arasında bir fark var mı?

- 3) Mezun olunan lise türü değişkeni açısından öğrencilerin sosyal problem çözme becerileri arasında bir fark var mıdır?

Araştırmanın Önemi

Araştırma, önemli bir beceri olarak görülen sosyal problem çözme becerisi üzerinde müzik eğitiminin etkisinin incelenmesi bakımından önem taşımaktadır. Problem çözme becerisi gibi müzik eğitiminin gelişim üzerinde etkilerini gösterebilecek konular, yerli literatürde son yıllarda tamamlanan çalışmalardan oluşmaktadır. Araştırma, müzik eğitiminin önemi ve gerekliliği üzerine benzer konularda yapılacak yeni çalışmalar için kaynak niteliği taşıması bakımından önem taşımaktadır.

YÖNTEM

Araştırma, mesleki müzik eğitimi alan lisans öğrencilerinin sosyal problem çözme becerilerinin incelendiği tarama modelinde bir çalışmadır. “Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu, var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır”. (Karasar, 2009: 77)

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2014 Güz Dönemi'nde öğrenim gören 162 Müzik Öğretmenliği Programı öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma grubuna ait demografik bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları

Değişken	f	%
Cinsiyet		
Kız	98	60,5
Erkek	64	39,5
Sınıf		
1	54	33,3
2	35	21,6
3	42	25,9

4	31	19,1
Lise türü		
GSSL	105	66,5
Genel lise	53	33,5

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin %60,5'inin kız, %39,5'inin ise erkek öğrenci olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %33,3'ü 1. sınıf, %21,6'sı 2. sınıf, %25,9'u 3. sınıf ve %19,1'i 4. sınıfta öğrenim görmektedir. Öğrencilerin %66,5'i Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi, %33,5'i ise Genel Lise mezunudur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğrencilerin cinsiyetini, sınıf düzeyini ve mezun olduğu lise türünü öğrenmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Sosyal problem çözme becerileri ile ilgili verileri toplamak amacıyla D' Zurilla ve ark. (2002) tarafından geliştirilen 25 maddelik Sosyal Problem Çözme Envanteri-Kısa Formu (Social Problem SolvingInventor-Short Form) kullanılmıştır. Türkçe'ye uyarlaması ve bazı geçerlik güvenirlik analizleri Çekici (2009) tarafından yapılmıştır.

Sosyal Problem Çözme Envanteri-Kısa Form (SPÇE-KF)'u “Problem Yönelimi” ve “Problem Çözme Tarzları” olmak üzere iki boyuttan oluşmaktadır. Problem Yönelimi boyutunda, Probleme Olumlu Yönelim ve Probleme Olumsuz Yönelim olmak üzere iki alt ölçek yer almaktadır. Problem Çözme Tarzı boyutu ise, Rasyonel Problem Çözme, Dikkatsiz/Dürtüsel Tarz, Kaçınan Tarz olmak üzere üç alt ölçekten oluşmaktadır. Ölçme aracı toplamda 5 alt ölçekten oluşmaktadır. Ölçekte toplam 25 madde yer almaktadır. Maddeler 0 (hiç uygun değil) ile 4 (tamamen uygun) arasında olmak üzere beşli olarak derecelendirilmektedir. Her bir alt ölçeğe ait toplam puan elde edilebildiği gibi ölçekten genel toplam puan da elde edilebilmektedir. Ölçekten alınan en düşük puan 0, en yüksek puan ise 100' dür. Yüksek puan sosyal problem çözme becerisinin “iyi düzeyde olduğunu” gösterirken düşük puanlar ise sosyal problem çözme becerisinin düşük düzeyde olduğunu gösterir. (Çekici, 2009: 85)

Verilerin Analizi

Araştırmada sosyal problem çözme kısa formundan elde edilen puanların lise türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız örneklem için t testi; sınıf değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı ise tek yönlü ANOVA ile incelenmiştir. Anamlı çıkan farklılıkların hangi gruptan kaynaklandığı post hoc testlerinden Bonferroni ile incelenmiştir. Anamlılık düzeyi ,05'tir.

Bu istatistiklerin varsayımı olan normallik varsayımı çarpıklık ve basıklık değerleri ile incelenmiştir. Tüm alt boyutlara ait çarpıklık ve basıklık değerleri -1 - +1 aralığında yer aldığı için veri setlerinin normal dağıldığı kabul edilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Birinci Alt Problem: Mesleki müzik eğitimi alan lisans öğrencilerinin sosyal problem çözme becerileri düzeyi nedir?

Tablo 2. Sosyal problem çözme kısa formuna ait betimsel istatistikler

Ölçekler	N	X	SS
Probleme Olumlu Yönelim	162	17,43	4,10
Probleme Olumsuz Yönelim	162	12,69	4,06
Rasyonel Problem Çözme	162	18,08	3,94
Dikkatsiz/ Dürtüsel Tarz	162	12,01	3,83
Kaçınan Tarz	162	10,12	3,86

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin Probleme Olumlu Yönelim alt ölçeğinden aldıkları ortalama puan 17,43; Probleme Olumsuz Yönelim alt ölçeğinden aldıkları ortalama puan 12,69; Rasyonel Problem Çözme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puan 18,08; Dikkatsiz/Dürtüsel tarz alt ölçeğinden aldıkları ortalama puan 12,01 ve Kaçınan Tarz alt ölçeğinden aldıkları ortalama puan

10,12 olarak hesaplanmıştır. Bu değerlere bakıldığında öğrencilerin Probleme Olumlu Yönelimleri, Probleme Olumsuz Yönelime göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Rasyonel Problem Çözme düzeylerinin Dikkatsiz ve Kaçınan Tarza göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

İkinci Alt Problem: Sınıf değişkeni açısından öğrencilerin sosyal problem çözme becerileri arasında bir fark var mı?

Tablo 3. Sosyal problem çözme kısa formundan elde edilen puanların sınıf değişkenine göre incelenmesi

Değişken	Sınıf	N	X	SS	F	P	Anlamlı Farklılık
Probleme Olumlu Yönelim	1	54	17,69	4,48	0,79	,502	-
	2	35	18,06	3,75			
	3	42	17,14	4,24			
	4	31	16,65	3,59			
Probleme Olumsuz Yönelim	1	54	12,80	4,44	0,29	,836	-
	2	35	12,14	4,12			
	3	42	12,76	3,92			
	4	31	13,00	3,56			
Rasyonel Problem Çözme	1	54	18,52	3,70	0,34	,794	-
	2	35	17,97	4,04			
	3	42	17,81	4,00			
	4	31	17,81	4,28			
Dikkatsiz/ Dürtüsel Tarz	1	54	12,06	4,08	0,07	,976	-
	2	35	12,20	3,65			
	3	42	11,81	4,09			
	4	31	11,97	3,39			
Kaçınan Tarz	1	54	9,52	4,07	3,13	,027	2-3
	2	35	9,11	2,79			
	3	42	11,45	4,14			
	4	31	10,52	3,72			

Tablo 3 incelendiğinde, Kaçınan Tarz alt ölçeğinden elde edilen puan ortalamalarının sınıf değişkenine göre ,05 düzeyinde istatistiksel anlamda farklılaştığı belirlenmiştir. Yapılan Bonferroni testi bulgularına göre, üçüncü sınıfta öğrenim gören

öğrencilerin puan ortalamaları ikinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerden daha düşüktür. Diğer alt ölçeklerde sınıf değişkenine göre istatistiksel anlamda farklılaşma olmadığı görülmektedir. Probleme Olumlu Yönelim alt ölçeğinde en yüksek puan ortalamasına ikinci sınıf öğrencilerinin, en düşük puan ortalamasına ise dördüncü sınıf öğrencilerinin; Probleme Olumsuz Yönelim alt ölçeğinde en yüksek puan ortalamasına dördüncü sınıf öğrencilerinin, en düşük puan ortalamasına ise ikinci sınıf öğrencilerinin; Rasyonel Problem Çözme alt ölçeğinde en yüksek puan ortalamasına birinci sınıf öğrencilerinin, en düşük puan ortalamasına ise üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin ve Dikkatsiz/Dürtüsel Tarz alt ölçeğinde en yüksek puan ortalamasına ikinci sınıf öğrencilerinin, en düşük puan ortalamasına ise üçüncü sınıf öğrencilerinin sahip olduğu belirlenmiştir. Problem çözme tarzlarından Kaçınan Tarza bakıldığında ikinci sınıf öğrencilerinin problem çözmeye üçüncü sınıf öğrencilerine göre daha az Kaçınan Tarz sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Üçüncü Alt Problem: Mezun olunan lise türü değişkeni açısından öğrencilerin sosyal problem çözme becerileri arasında bir fark var mıdır?

Tablo 4. Sosyal problem çözme kısa formundan elde edilen puanların lise türüne göre incelenmesi

Değişken	Grup	N	X	SS	T	Sd	P																											
Probleme Olumlu Yönelim	GSSL	105	17,64	4,04	0,67	156	,501																											
	Genel	53	17,17	4,27				Probleme Olumsuz Yönelim	GSSL	105	13,21	4,18	2,01	156	,046	Genel	53	11,85	3,65	Rasyonel Problem Çözme	GSSL	105	18,10	3,81	0,06	156	,956	Genel	53	18,13	4,23	GSSL	105	12,19
Probleme Olumsuz Yönelim	GSSL	105	13,21	4,18	2,01	156	,046																											
	Genel	53	11,85	3,65				Rasyonel Problem Çözme	GSSL	105	18,10	3,81	0,06	156	,956	Genel	53	18,13	4,23		GSSL	105	12,19	3,99				0,56	156	,577				
Rasyonel Problem Çözme	GSSL	105	18,10	3,81	0,06	156	,956																											
	Genel	53	18,13	4,23																														
	GSSL	105	12,19	3,99				0,56	156	,577																								

Dikkatsiz/ Dürtüsel Tarz	Genel	53	11,83	3,48			
Kaçınan Tarz	GSSL	105	10,49	4,04	1,64	156	,103
	Genel	53	9,45	3,04			

Tablo 4 incelendiğinde, Probleme Olumsuz Yönelim alt ölçeğinden elde edilen puan ortalamalarının lise türüne göre,05 düzeyinde istatistiksel anlamda farklılaştığı belirlenmiştir. Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi (GSSL) mezunu öğrencilerin puan ortalamaları Genel Lise (GL) mezunu öğrencilerden daha yüksektir. Probleme Olumlu Yönelim, Dikkatsiz/Dürtüsel Tarz ve Kaçınan Tarz alt ölçeklerinde ise mezun olunan lise türüne göre istatistiksel anlamda farklılık olmamakla birlikte, GSSL mezunu öğrencilerin puan ortalamalarının Genel Lise mezunu öğrencilerin puanlarına göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Rasyonel Problem Çözme alt ölçeğinde ise GSSL mezunu öğrencilerin puan ortalamalarının Genel Lise mezunu öğrencilerinden daha düşük olduğu belirlenmiştir. Genel Lise mezunu öğrencilerin Probleme Karşı Olumsuz yönelimleri, GSSL mezunu öğrencilerin Probleme Karşı Olumsuz Yönelimlerinden daha düşüktür. GSSL mezunu öğrencilerin problemlere karşı daha yüksek düzeyde olumsuz yönelim sergilediği sonucuna ulaşılmıştır.

SONUÇLAR VE TARTIŞMA

Müzik eğitiminin öğrenciler üzerindeki etkilerinin, uygulanan eğitim programının türüne göre değişiklik gösterebileceği düşünülmektedir. Bu araştırmaya mesleki müzik eğitimi alan lisans öğrencileri dahil edilmiştir. Uygulanan programın süre olarak bir etkisinin olma durumunu belirlemek amacıyla sınıf düzeyi incelenmiştir. Ayrıca mezun olunan lise türü, lise dönemindeki müzik eğitimlerinin mesleki müzik eğitimi olma durumu açısından değerlendirilmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgular değerlendirildiğinde; öğrencilerin Probleme Olumlu Yönelimleri, Probleme Olumsuz Yönelime göre daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca Rasyonel Problem Çözme düzeylerinin Dikkatsiz ve Kaçınan Tarz'a göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Çalışma grubunu oluşturan mesleki müzik eğitimi almakta olan lisans öğrencilerinin, gündelik yaşamda karşılaşılabilecek

her türlü problemi içeren sosyal problem çözme becerisi konusunda olumlu bir sonuca ulaşılmış, öğrencilerin sosyal problem çözme konusunda İşlevsel Yaklaşım sergiledikleri saptanmıştır. Benzer konuda yapılan başka bir çalışmada (Küçük, 2012), bu araştırmadan elde edilen sonucun aksine öğrencilerin problem çözme becerilerinin düşük düzeyde olduğu saptanırken, başka bir çalışmada ise (Yıldız ve Kurtuldu, 2014) öğrencilerin problem çözme becerilerinin ortalamasının üzerinde olduğu saptanmıştır. Araştırmalarda farklı ölçme araçları kullanılması farklı sonuçlara ulaşılmasının nedeni olabilir.

Sınıf değişkeni açısından elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde; problem çözme tarzlarından Kaçınan Tarz'a bakıldığında, ikinci sınıf öğrencilerinin problem çözüme üçüncü sınıf öğrencilerine göre daha az Kaçınan Tarz sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Diğer alt ölçeklerde sınıf değişkenine göre istatistiksel anlamda farklılaşma olmamakla birlikte genel olarak değerlendirildiğinde, üst sınıflardaki öğrencilerin puanlarının alt sınıflardaki öğrencilerin puanlarına göre daha düşük olduğu saptanmıştır. Sınıf seviyesi ile beraber müzik eğitimi alma süresinin artma durumu düşünüldüğünde, puanlarda artış olmaması veya alt sınıfların puanlarının üst sınıflara göre daha yüksek olması, müzik eğitiminin gelişime etkileri açısından beklenen bir sonuç değildir. Üst sınıflardaki öğrencilerin mezuniyet, iş bulma gibi ilerleyen yaşla beraber farklı kaygılar taşımaya başlamaları, alt sınıflardaki öğrencilerin sosyal problem çözme becerileri açısından daha işlevsel bir yaklaşıma sahip olmalarının nedeni olabilir. Benzer konuda yapılan çalışmalar incelendiğinde; 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin problem çözme becerilerinin birbirinden farklı olmadığını (Otacıoğlu, 2008), 4.sınıf öğrencilerinin puanlarının yüksek, 1.sınıf öğrencilerinin puanlarının düşük olduğunu (Çevik, 2011) saptayan çalışmalar gözlenmiştir. Yıldız ve Kurtuldu (2014)'nin çalışmasında ise sınıf düzeyi açısından bir farklılık bulunmadığı ve bu araştırmada olduğu gibi sınıf düzeyinin artması ile doğru orantılı bir durum oluşmadığı belirtilmiştir. Araştırmalardan elde edilen farklı sonuçların nedeninin; çalışma grubu özelliğinden, ölçme aracı niteliğinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Mezun olunan lise türü değişkenine göre elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde; Genel Lise (GL) mezunu öğrencilerin Probleme Karşı Olumsuz Yönelimlerinin, Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi (GSSL) mezunu olan öğrencilerin Probleme Karşı Olumsuz Yönelimlerinden daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. GSSL mezunu öğrencilerin

problemlere karşı daha yüksek düzeyde olumsuz yönelim sergilediği sonucuna ulaşılmıştır. Probleme Olumlu Yönelim, Dikkatsiz/Dürtüsel Tarz ve Kaçınan Tarz alt ölçeklerinde ise mezun olunan lise türüne göre istatistiksel anlamda farklılık olmamakla birlikte, GSSL mezunu öğrencilerin puan ortalamalarının Genel Lise mezunu öğrencilerin puanlarına göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Rasyonel Problem Çözme alt ölçeğinde ise GSSL mezunu öğrencilerin puan ortalamalarının Genel Lise mezunu öğrencilerin puan ortalamalarından daha düşük olduğu gözlenmiştir. GSSL mezunu öğrenciler, lisans eğitimlerinden önce mesleki müzik eğitimi almaya başlamaktadırlar. Bu yüzden daha uzun süre mesleki müzik eğitimi alan öğrencilerdir. GL mezunu öğrencilere göre daha düşük puanlar elde edilmesi mesleki müzik eğitiminin gelişime etkisi açısından beklenen bir sonuç değildir. Benzer konuda yapılan başka bir çalışmada (Çevik, 2011) istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır.

GL mezunu öğrencilerin GSSL mezunu öğrencilere göre daha yüksek puanlara sahip olmasının nedeni GSSL eğitim niteliğinden kaynaklanıyor olabilir. Müzik eğitiminin niteliği, program türü ve süresi gibi faktörlerin yanı sıra öğretmen ve öğrencilerin kişilik özellikleri gibi birçok faktörün etkilerine göre değerlendirilebilir. Yurt dışında yapılan iki farklı çalışmada (Wink, 1967; Venesile, 1992), müzik öğretimi üzerinde öğretmenlerin kişilik özelliklerinin öğrenci başarısı üzerinde etkisi olabileceği üzerine çalışılmış ve beklenen yönde sonuçlara ulaşıldığı gözlenmiştir. Müzik öğrencilerinin özyeterlik algısı üzerine yapılan çalışmada, özyeterlik üzerinde ustalık deneyimi başta olmak üzere, öğrenci teşviği, geri bildirim gibi kaynakların etkili olmasını (Hendricks, 2009), müzikal yetenek ve ilerleme arasında öğrencilerin kendilerini dinleme ve değerlendirmelerinin etkili olmasını (Zimmerman, 2005) gösteren çalışmalar, müzik eğitiminin niteliği üzerinde öğretmen ve öğrencilerin kişilik özelliklerinin etkilerini gözleyen çalışmalar olarak değerlendirilebilir.

Müziğin uzman olanlar ve olmayanlar tarafından nasıl organize edildiği, klasik batı müziği ile bellek arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmada (Knecht, 2003), batı müziği açısından uzmanların lehine bir fark bulunurken, tesadüfi seçilen müzik yönünden az bir fark bulunmuştur. Çalışmada uzmanların daha yüksek puanlar elde etmeleri müzik eğitimi süresinin öğrenci gelişimi üzerinde etkisi olarak yorumlanabilir. Ayrıca batı müziğinde farkın daha belirgin olması müzik türünün gelişime etkisi olarak yorumlanabileceği gibi kültürel açıdan müzik eğitiminin öğrenciler üzerinde etkisini gösteriyor

olabilir. İşıtsel hafıza üzerine yapılan bir çalışmada (Kamiyama ve ark., 2010), müzik programına enstrüman çalma gibi aktif katılımın, dinleme boyutunda katılıma göre daha etkili olduğunun, ancak bu etkinin müzik becerisi fazla olan öğrencilerde belirgin olduğunun gözlenmesi, müzik eğitiminin öğrenci gelişimine etkisinde öğrencilerin müziksel yatkınlık düzeyinin de önemli bir etken olduğunu göstermektedir.

Müzik ve spatial süreçler üzerine yapılan meta analiz çalışmasında (Hetland, 2000), yetişkinlerde müzik dinleme üzerine yapılan incelemede geçici artan bir etki olduğu ancak mekanizmanın belirsiz olduğu belirtilmiştir. Çocuklarda aktif katılımı gerçekleştiren müzik eğitiminde ise büyük ve istikrarlı bir etki saptanmıştır. Beklentilerin tersine piyano programlarının diğer müzik programlarından daha etkili olmadığı ancak nota öğreniminin etki gücünü artırdığı saptanmıştır. Çalışmada etki saptanmış olsa bile mekanizmanın nasıl oluştuğunun belli olmadığı, etki süresinin ne kadar olduğunun açık olmadığı, spatial süreçler üzerinde etkili olmasının okul başarısını etkilemeyebileceği de belirtilmektedir.

Benzer konularda ulaşılan sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde; müzik eğitiminin öğrenci gelişimine etkisi varsa bunun sürekliliğinin sağlanması ve okul başarısı gibi farklı alanlarda etkilerinden yararlanılabilmesi için müzik eğitiminin tek başına yeterli olmayabileceği düşüncesi ortaya çıkmaktadır. Lise döneminde mesleki sanat eğitimi alan öğrenciler (Müzik-resim) üzerine benzer konuda yapılan başka bir çalışmada (Çeşit, Ece ve Kafadar, 2012) mesleki sanat eğitimi alan GSSL öğrencileri ile GL öğrencileri arasında bir fark bulunmamıştır. Küçük ve Uzun (2013)'un çalışmasında ise GL mezunu öğrencilerin GSSL mezunu öğrencilere göre daha yüksek eleştirel düşünme eğiliminde oldukları saptanmıştır. Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri üzerine yapılan bir çalışmada (Topoğlu ve Öney, 2013), öğrencilerin eleştirel düşünme becerisine ve eğilimine sahip olabilmeleri için sadece sanat eğitiminin bu becerileri geliştiremeyeceği, bu derslerin içeriklerinin de, işlenişlerinin de eleştirel düşünme beceri ve eğilimini artıracak şekilde yapılandırılması gerektiği belirtilmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda; müzik eğitiminin öğrenci gelişimine etkilerinin gözlenebilmesinde; program türü, öğretmen ve öğrenci özelliklerine bağlı olarak eğitim niteliklerinin önemli bir etken olduğu düşünülmektedir. Müzik eğitiminin mesleki boyutta olmasının öğrenci gelişimi üzerindeki etkilerini incelemeyi güçleştirdiği söylenebilir. Özellikle hızlı bir gelişim dönemi yaşanan

lise döneminde müzik eğitiminin mesleki boyutta olmasının, genel kültür derslerindeki (Türkçe-Matematik gibi diğer alanlarda) eğitimlerinin eksik kalmasına neden olabileceği düşünülmektedir.

Müzik eğitiminin gelişime etkileriyle ilgili konularda, müzik dinlemenin yanı sıra özellikle nota öğrenimi, enstrüman çalma gibi aktif olarak dahil olunan müzik programlarının daha fazla etkiye sahip olabileceği gözlenmiştir. Ancak yapılan bazı araştırmalarda, olumlu yönde etkiler gözlenmesine rağmen bu etkilerin nasıl olduğu ve etki süresinin ne kadar olduğu konusunda belirsizlik bulunduğu belirtilmesi de önemli sonuçlardır. Benzer konularda deneysel desenli çalışmalar ile daha güvenilir sonuçlara ulaşılabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Ağır, M. (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Bilişsel Çarpıtma Düzeyleri ile Problem Çözme Becerileri ve Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişki*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Altunçekiç, A., Yaman, S. ve Koray, Ö. (2005). "Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlik İnanç Düzeyleri ve Problem Çözme Becerileri Üzerine Bir Araştırma (Kastamonu İli Örneği)" *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13 (1), ss. 93-102.
- Aral, N. (1999). "Sanat Eğitimi-Yaratıcılık Etkileşimi" *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, ss. 11-17.
- Arslan, C. (2010). "Öfke ve Öfkeyi İfade Etme Biçimlerinin, Stresle Başa Çıkma ve Kişiler Arası Problem Çözme Açısından İncelenmesi" *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10 (1) K1ş, ss. 7-43.
- Arslan, Y. (2009). *Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Sosyal Destek ile Sosyal Problem Çözme Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Aslan, A. (2007). "Bilişsel Psikolojinin bir Konusu Olarak Müzik Algısı" *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 8 (2), ss. 117-127.
- Basmacı, S. K. (1998). *Üniversite Öğrencilerinin Problem Çözme Becerilerini Algılamalarının Bazı Değişkenler Açısından*

- İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Binbaşıoğlu, C. (1983). *Genel Öğretim Bilgisi*, (3.basım). Ankara: Binbaşıoğlu Yayınoğlu.
- Çeşit, C., Ece, A. S. ve Kafadar, H. (2012). "Sanat Eğitimi Alan ve Almayan Lise Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri ve Benlik Saygı Düzeylerinin İncelenmesi (Bolu İli Örneği)" *International Online Journal of Educational Sciences*, 4 (3). 706-726.
- Çekici, F. (2009). *Problem Çözme Terapisine Dayalı Beceri Geliştirme Grubunun Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Problem Çözme Becerileri, Öfkeyle İlişkili Davranış ve Düşünceler ile Sürekli Kaygı Düzeylerine Etkisi*. (Doktora Tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Çevik, D.B. (2011). "Müzik Öğretmeni Adaylarının Çeşitli Değişkenlere Göre Problem Çözme Becerileri" *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(3), 1003-1012.
- Çevik, D.B. ve Perkmen, S. (2010). "Holland'ın Kariyer Teorisine Göre Müzik Öğretmeni Adaylarının Kişiliği" *İCONTE*, Antalya, ss. 24-28.
- Çuhadar, H. (2006). *"Müziksel Zeka" Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi*, Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, ss. 486-497.
- Hendricks, K.S. (2009). *Relationships Between The Sources of Self-Efficacy and Changes in Competence Perceptions of Music Students During An All-State Orchestra Event*. (The Degree of Doctor of Philosophy in Music Education). The University of Illinois at Urbana-Champaign.
- Hetland, L. (2000). *The Relationship Between Music and Spatial Processes: A Meta-Analysis*. (The Degree of Doctor of Education). Harvard University.
- Kamiyama, K., Katahira, K., Abla, D., Hori, K. ve Okanoya, K. (2010). "Music Playing and Memory Trace: Evidence from Event-Related Potentials" *Neuroscience Research* 67, 334-340.

- Kantek, F. Öztürk, N. ve Gezer, N. (2010). "Bir Sağlık Yüksekokulunda Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Ve Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi" *İCONTE*, Antalya, ss. 186-190.
- Karakelle, S. (2012). "Üst Bilişsel Farkındalık, Zekâ, Problem Çözme Algısı ve Düşünme İhtiyacı Arasındaki Bağlantılar" *Eğitim ve Bilim*, 37 (164), ss. 237-250.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: kavramlar-ilkeler-teknikler*. Ankara: Nobel Yayın.
- Knecht, M.G. (2003). "Music Expertise and Memory: The Relationship Between Music Expertise and Memory of Music Patterns, within Various Degrees of Contextual Constraint" *Music Education Research*, 5(3).
- Köksoy, A. (2009). *Müzik Psikolojisi Üzerine Bir Araştırma (Müziğin Duygulanımlar Üzerindeki Etkileri)*. (Yüksek Lisan Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Küçük, D.P. (2012). "Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı Öğrencilerinin İletişim ve Problem Çözme Becerileri" *GEFAD / GÜJGEF*, 32 (1): 33-54.
- Küçük, D.P. ve Uzun, Y.B. (2013). "Müzik Öğretmeni Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimleri" *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)* 14(1), ss. 327-345.
- Laohawattanakun, J., Chearskul, S., Dumrongphol, H., Jutapakdeegul, N. ve Nipaporn, J.Y. (2011). "Influence of Music Training on Academic Examination-Induced Stress in Thai Adolescents" *Neuroscience Letters* 487, 310–312.
- Otacıoğlu, Gürşen, S. (2008). "Müzik Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Problem Çözme, Özgüven Düzeyleri ile Çalgı Başarılarının Karşılaştırılması" *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, ss. 143 -154.
- Özmenteş, G. (2014). "Mesleki Müzik Eğitimi Alan Öğrencilerin Müzik Özyeterlikleri, Benlik Saygıları ve Bireysel Özellikleri Arasındaki İlişkiler" *Eğitim ve Bilim*, 39 (171), ss.138-152.
- Plotnik, R. (2009). *Psikolojiye Giriş*. (çev. Tamer Geniş). Kaknüs Yayıncılık.

- Rose, D., Heaton, P. ve Jones-Bartoli, A. (2015). "Changes in The Well-being of Children Starting to Play Musical Instruments" *Assessment & Development Matters*, 7 (1).
- Sargın, Y.A. (2008). *Ergenlik Dönemindeki Öğrencilerin Saldırgan Davranışları İle Öfke ve Sosyal Problem Çözme*. (Yüksek Lisans Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Tetik, S. ve Açıkgöz, A. (2013). "Duygusal Zeka Düzeyinin Problem Çözme Becerisi Üzerindeki Etkisi: Meslek Yüksekokulu Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama" *Electronic Journal of Vocational Colleges Aralık UMYOS Özel Sayı*, ss. 87-97.
- Trainor, L. J., Shahin, A.J. ve Roberts, L.E. (2009). "Understanding the Benefits of Musical Training-Effects on Oscillatory Brain Activity" *Annals of the New York Academy of Sciences* 1169: 133–142.
- Topoğlu, O. ve E.Ü. Öney (2013). "Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin Çeşitli Değişkenlerle İlişkinin İncelenmesi" *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/8* p. 1301-1312.
- Uçan, A. (1997). *Müzik Eğitimi: temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Venesile, J.A. (1992). *The Relationship Among Personality Characteristics, Self-Esteem, And Music Teaching Behaviors in Prospective Elementary Classroom Teachers*. (The Degree of Doctor of Philosophy). Western Reserve University.
- Wink, R.L. (1967). *Relationship of Self-Concept and Selected Personality Variables to Achievement in Music Student Teaching*. (PhD). The Ohio State University.
- Yıldız Y. ve Kurtuldu, M. (2014). "Müzik Öğretmeni Adaylarının Problem Çözme Becerilerinin Çeşitli Değişkenlere İncelenmesi: Karadeniz Teknik Üniversitesi Örneği" *The Journal of Academic Social Science Studies*, Number: 28, s. 525-535.
- Zeytun, S. (2010). *Okul Öncesi Öğretmenliği Öğrencilerinin Yaratıcılık ve Problem Çözme Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Zimmerman, J.R. (2005). *The Effects of Periodic Self-Recording, Self-Listening And Self Evaluation on The Motivation And Music Self-Concept of High School Instrumentalists*. (The Degree of Doctor of Philosophy). The University of Minnesota.